

mait, Kass János nagyobb méretű bélyegterveit, blokkjait, alkalmi levelezőlapjainak terveit (a kinyomtatott példányokkal együtt) mutatta be a tárlat rendezője, Kuczka Péter. Az ő érdeme, hogy – a viszonylag szűk lehetőségek ellenére is – sikerült Kass János rendkívül gazdag életművébe sokoldalú bepillantást nyernünk.

*

E sorok írója a megnyitón találkozott Kelen Péter úrral – Kass János művészetének régi tisztelőjével, grafikáinak gyűjtőjével –, akitől megkapta a részére készített ex librist is. Így hát a kisgrafika is jelen volt a tárlaton. A grafikát, amelyet még nem publikáltak, s leírása szerepel Gál József *Újabb bibliográfia tételek Kass János munkásságához* (Szeged, 2008) című kiadványban, örömmel adjuk majd közre.

Arató Antal

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hatodik kerületi gyermekkönyvtára időről időre kis kamara-kiállítással kedveskedik a látogatóknak. 2011. február 18-án Kerékgyártó László műveiből nyílt meg a soron következő tárlat. A jelen kiállítási anyag Pesti László és Tarjányi Ferenc, a Kőbányai Városvédő Egyesület tagjainak nevére készült linómetszetű könyvjegyekből állt, amelyek növénytan ritkaságokat örökítenek meg. Ezekkel a grafikákkal emlékeztek meg Budapest 1873. évi egyesítésének 2003-ban rendezett évfordulójáról.

A könyvtár vezetője, Kucska Zsuzsa köszöntője után Kovács Margit mutatta be először a művészt, majd a témakörönként és országrészenként rendezett grafikai lapokat. Ezt követően Kerékgyártó László ismertette a grafikai technikát és a művek keletkezésének történetét. A megnyitót Békés Attila mandolinjátékával tette még emlékezetesebbé.

2011 áprilisában Kovásznán rendezték meg a hagyományos Kőrösi Csoma Sándor tárlatot, amelyről ezúttal is szép katalógus készült. Az idei kiállítás mottójaként szereplő „Jel-kepeink” gondolatkörébe tartozó motívumváltozatok és feldolgozások szerepeltek a válogatásban, amelyek erdélyi, újvidéki és magyarországi alkotóktól érkeztek. Grafikusaink közül Csutak Levente, Hervay Katalin, Palásti Erzsébet, Sárosi Csaba, Ürmös Péter és Vincze László alkotásaival találkozhattak a látogatók.

A bolgár Rusze városában 2010-ben a hatodik alkalommal rendezték meg a nemzetközi könyvjegyművészeti kiállítást, amelyet később a román fővárosban két helyszínen is bemutattak. A zene és muzsika témakörben meghirdetett pályázatra 176 grafikus nevezett be 34 országból 332 munkával. Ezen a kiállításon rekordszámú magyarországi alkotó (szám szerint huszonkettő) szerepelt, többnyire nemes-grafikai eljárással készített művekkel. Közülük Havasi Tamás, Horváth Zsófia és Szabó Nóra kapott a kiemeltnek járó elismerő oklevelet, valamint külön elismerést kapott Salamon Árpád is Szlovéniából.

Kopasz Márta linómetszete,
X3, 90x110

LAPSZEMLE

EXLIBRIS ABOENSIS N. 73 1/2011. Talán a legérdekesebb oldal a 2012-es finnországi FISAE kongresszus alkalmából meghirdetett pályázat kiírása: csak remélni lehet, hogy a szervezők ezt elküldik majd a KBK-nak valami közvetítő nyelven is, sajnos a testvéri finnból semmi konkrétum sem derül ki...

Egy tematikus oldal táncsal kapcsolatos exlibriseket közöl.

Egy másik oldalon (2) olyan exlibrisek szerepelnek, amelyek azonosításában az olvasók segítségére számíthatnak.

BOEKMERK 34/2011. Ezt a flamand nyelvű belga lapot öröm kézbe venni, még ha egy szót sem értünk belőle, olyan csodás a nyomdai kivitelezés. Mostantól a folyóirat 40 helyett 48 oldalon fog megjelenni.

Remek angol összefoglalót tartalmaz és ezt külön lapon németül is olvashatjuk.

Beszámolót tartalmaz az isztambuli kongresszusról.

Az e számban bemutatott belga művész Willy Braspeninx, akinek műveit már korábban is közölte a lap, de most cikket is közzé adnak róla, és szép színes reprodukciók láthatók tőle, amelyek – az újság szerint – jobban élvezhetővé teszik a műveket.

A külföldi művészek közül Dezsizláv Gecsev bolgár művészről írnak, aki fest, metsz, szobrot csinál és pipákat is tervez!

Roberto Tonelli olasz művész csak 50 éves korában kezdett metszeni, de már 400 exlibrist készített. Leginkább tájat, felhőket metsz.

Az újság interjút készített Liu Shuoai kínai művésszel is, aki egyben lelkes exlibrisgyűjtő is.

Az OBVESTILA, a kis szlovén hírlevél 186. számából megtudhatjuk, hogy a szlovén exlibris társaság a februári éves közgyűlésén Ervin Kraljt választotta meg elnökének.

Komendában szintén februárban 5 ország 71 iskolája részvételével rendeztek kiállítást a gyermekek által készített exlibrisekből. 890 mű került kiállításra.

A szlovén újság tudósít arról is, hogy 44 ország 214 művésze részvételével nagy exlibris kiállításra került sor – meg nem jelölt időpontban – Újvidéken (Novi Sad, Szerbia), és nagyon szép katalógust is megjelentettek.

A NORDISK EXLIBRIS TIDDSKRIFT (Dánia) 2011/1-es száma főként a 2011-es újrólapokkal foglalkozik. A sok szép reprodukció mellett cikk is olvasható, amely kiemeli, hogy a sokféle hagyományos technika mellett ebben a műfajban is megjelent már a komputertechnika.

A „kelet-európaiaknak” nevezett országokból (Lengyelország, Cseh Köztársaság, Magyarország) a klasszikus keresztény motívumokat megjelenítő újvetet köszöntő lapok érkeztek, betlehemmel, angyalokkal, Szűz Máriával stb. A cikk külön kiemeli „Európa két legnagyobb élő metszőjének”, Vén Zoltán (Magyarország) és Wojciech Jakubowski (Lengyelország) kitűnő lapjait.

Az EXLIBRIS NYT (Dánia) 2011/1-es száma gyakorlatilag a 2012. augusztusi finnországi exlibris kongresszus reklámja, dán és német nyelven.

A KNIŽNÍ ZNAČKA 2011/1 (Pilsen, Csehország) – amelyben semmilyen nyelven sincs tartalomjegyzék... – cikket közöl az idős Mario Mota da Mirandáról, arról a portugál úrról, aki több kötetet jelentetett meg az európai exlibris művészetéről. (Az egyik kötetben dr. Soós Imre cikke volt olvasható édesapáról, Fery Antalról, sok szép illusztrációval).

A lapszemle rovatban a Kisgrafika 2010/4 számát mutatja be, megemlítve Soós Imrének a Van Gogh centrumról, a Vincentre-ről írt cikkét, és a Kopasz Márta 99. születésnapját ünneplő írást.

A NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION (Tokió) 2011/ 154. számú hírlevele előzékeken közli angolul néhány cikke kivonatát.

Egy japán úr, Tomiei SAITO 2010-ben nyugdíjba ment, és szinte azonnal régiségboltot nyitott, ahol exlibriseket is kiállított. Ő maga 1942-ben találkozott élete első exlibrisével, majd a kis lapok segítségével eljutott nagy művészek műveinek az értékeléséig, gyűjtők barátságáig. Üzlete megnyitáskor exlibriseket osztogatott a látogatóinak, így „kívánta elvetni a magját” az érdeklődésnek, felébreszteni bennük a kedvet a gyűjtéshez. Sokan az ő boltjában láttak először exlibriseket.

Milyen jó ötlet, egy-két antikvárium követhetné a példát!

A MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI századik lapszáma (2011. március-április) közli Arató Antal cikkét a 90 éves dr. Soós Imréről. A cikk elemzi Soós Imre kiterjedt művészeti írói munkásságát.

A NÉZŐ●PONT 2011. február-márciusi kötete bőséges beszámolót tesz közzé a Kisgrafika 2010/4 számáról. Ismerteti a Kopasz Márta 99. születésnapjáról készült cikket. Bőségesen ír dr. Soós Imrének a Vincentre-rel kapcsolatos írásáról, és nagyon sok illusztrációt közöl a Van Gogh-témájú exlibrisekből.

A folyóirat megemlíti, hogy a KISGRAFIKA is szemlézi a Néző●Pontot!

Rövid cikk szól a folyóiratban Szilágyi Imre grafikusművész újabb kisgrafikai lapjairól. A művész alkotásjegyzéke az 1200-as számhoz közelít.

Bánki Vera

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club Nr. 83. Maerz 2011.

A címlapon az egyetemes művészeti életben meghatározó szerepet betöltő „fémszobrász”, a közelmúltban elhunyt Bernhard Luginbühl emlék-exlibrise látható.

Marianne Kalt rövid írása a „megrendelő tulajdonos” felől közelít az exlibrisekhez, amint a svájci művész, Otto Krebs kisgrafikája révén Tilla Durieux-t, a kor ismert színésznőjét mutatja be. Itt is találunk magyar vonalat, hiszen édesanyja magyar zongorista volt.

Lezárult a nemzetközi pályázat, „Eros und Thanotos” címmel: közel 300 művész kb. 1400 alkotással vett részt. Az első díjat Takeshi Katori (Japán) szerezte meg. A másodikat Katarína Smetanova (Szlovákia) kapta, míg a harmadik Michel Joyard (Franciaország) lett. A legerotikusabb műnek Bruno Missieri (Olaszország) exlibrise bizonyult.

A bibliográfiai ajánlóban ezúttal a Kisgrafika 2010/4. számának rövid ismertetését is megtaláljuk.

Aktuális pályázati felhívás – hazai művészeink figyelmébe ajánlva:

Nemzetközi Ex libris Pályázat: 2011 Bodio Lomnago I. Könyvtár. A téma: „La dolce Vita” c. film kapcsán a mozi.

Kizárólag eredeti grafikát fogadnak el. Határidő: 2011. november 30. Információk a pályázati feltételekkel és jelentkezéssel kapcsolatban: mfranzetti@comune.bodiolomnago.va.it vagy mainardi_mauro@libero.it

MITTEILUNGEN der D.E.G. 2011/1.

A színes, igényes, még jegyzet-apparátussal is ellátott német lap idei első számában egy pályázat eredményéről és több exlibris-művészről olvashatunk.

A meghirdetett nemzetközi pályázat a könyvhöz illeszkedő, a hagyományos értelemben (mint tulajdonjegy) és méretben felfogott kisgrafika alkotását tűzte ki célul. 28 országból 190 művész vett részt. Méretbeli megkötés: 150×105 illetve 105×150 mm. 2011. április 15-én Herdecke városban kiállítás nyílt a művekből, és katalógus is megjelent, Brigit Göbel-Stiegler szerkesztésében. Őt díjat adtak ki, az első Baldwin Zettl (életéről, pályájáról külön ismertetés olvasható) nyerte el. Mindegyik díjazott német volt, a 3. helyezett orosz Szofja Voroncsova kivételével.

A derű és finom humor jellemzi Klaus Eberlein grafikus, illusztrátor kisgrafikáit, akinek 70. születésnapjának köszöntése kapcsán életrajzát, főbb kiállításainak sorát, bibliográfiáját közli a lap. Életmű-kiállítását még ebben az esztendőben Dachauban rendezik meg.

Az „irodalom” rovatban az Osztrák Exlibris-Évkönyv (ÖEG Band 66 – 2009-2010) részletes ismertetését olvashatjuk, mely megrendelhető az egyik szerkesztőnél, Peter Rathnál. A folyóiratok ismertetésénél szerepel a Kisgrafika 2010/4. száma: Kopasz Márta kapcsán. A kiállítások sorában is találunk magyar vonatkozást: a kiskunhalasi Szilágyi Gimnáziumban októberben rendezik meg a „Zeneszerzők az ex libriseken” című kiállítást, Herbert Schwarz ny. könyvtárigazgató (Kronach – Kiskunhalas testvérvárosa) gyűjteményéből.

MITTEILUNGEN der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft Neue Folge 66. Jahrgang Nr. 1. April 2011

Az ÖEG tagja, a sokoldalú gyűjtő és grafikus, Susanne Kolar életútját ismerteti az első cikk. Művészi vénáját édesapjától örökölte; kedvenc motívuma a macska. Az irodalmi források mellett a művésznő alkotásjegyzékét is közlik, időrendben.

Peter Rath az idei Liszt bicentenárium kapcsán saját gyűjteményéből válogat Liszt Ferencsel és tanítványaival kapcsolatos lapokat. Az alkotók között örömeinkre számos magyar művész nevét olvashatjuk, s illusztrálva láthatjuk Tempinszky István Ex musicis lapját, Liszt és Chopin portréjával. A cikk írója megemlíti, hogy magának Lisztnek nem ismert exlibrise, viszont nem tudta kideríteni, hogy Haranghy Jenő Liszt Nándor nevére készült kisgrafikája tulajdonosa rokonságban állhatott-e a nagy zeneszerzővel.

Liszt körét, tanítványait is számba veszi: Liszt virtuozitását és muzikalitását folytatta Emil von Sauer zongorista, akinek a neves címerfestő, E. A. Krahl készített exlibrist. Sauernél tanult Elly Ney, akinek két könyvjegye is ismert.

A Liszt által nagyra becsült Ibach zongoragyár egykori tulajdonosának és családjának is készültek kisgrafikák – a cikk-író az utolsó részben ezeket ismerteti.

Horváth Hilda

E három lapszemlét teljes terjedelmében honlapunkon közöljük.

♣
Ötödik éve jelenik meg színes kiadásban a Shanghai Fuxianhai Exlibris Társaság és Múzeum újságja, mely korábban Vén Zoltán munkásságát ismertette számos reprodukcióval. A 2011. évi első számában most Ürmös Péter isztambuli találkozóra készített ajándékmappájának ex libriseit mutatta be, a szintén színes reprodukciók fa- és linómetszetű, valamint egy rézkarc technikával készült könyvjegyet ábrázolnak.

-Ü-

♣
SELCEXPRESS Nr. 84.: Októberben 6-tól 31-ig Kiskunhalason Herbert Schwarz Kronachból kiállítást rendez a Szilady gimnáziumban „Zeneszerzők az ex libriseken” címmel.

KÖNYVESPOLC

ÖTVEN ÉV KRONOLÓGIÁJA ÍRÁSBAN ÉS KÉPBE

Rohanó és folyton változó világunkban öt évtized szinte egy pillanatnak tűnik. A szegedi gyűjtőcsoport ötven évéről közreadott jubileumi évkönyv azonban arról tanúskodik, hogy ez a pillanat számtalan értéket hordoz magában. 1961-ben elsőként megalakult – és még ma is élő és működő – vidéki csoport a nagymúltú szegedi grafikai hagyományok folytatója, hiszen az életre hívó Kopasz Márta már a harmincas években is meghatározó személyisége volt a város művészeti életének.

A „Visszatekintés”-ben Rác Máriaival végigjárhatjuk azt a gazdag utat, mely Kopasz Márta alapító lépésétől az évek során kialakult és a hazai és nemzetközi kapcsolatokon át eljuthatunk a mai napig. A hazai kapcsolatok sok-sok személyes barátság mellett arról is számot adnak, hogy gyűjtők és gyűjtőkörök miként lettek nemcsak cserepartnerek, hanem egy jó és szép ügynek az együttműködői is (pl. kiállítások rendezésével, találkozók, látogatásokkal, vagy éppen egy-egy beszámoló megjelentetésével).

Időrendben olvashatunk a hazai és nemzetközi találkozókról, hazai kirándulásokról, kiállításokról. Jól nyomon követhetjük azokat a helyszíneket, melyek a gyűjtőmunka és az ismeretszerzés műhelyei voltak. Pontos és naprakész felsorolás áll rendelkezésünkre a helyi művészek várostól kapott elismeréseiről. Végül az évkönyv név szerint felsorolja azokat, akik 1961-2010 között a csoport tagjai voltak. A másik névsorban a 2011. évi művész tagok és gyűjtők neveit ismerhetjük meg. Forrásmunkák jegyzéke és kitűnően válogatott illusztrációs anyag teszi teljessé az évkönyvet.

Az évkönyv bevezetőjét Szeged mai polgármestere, dr. Botka László írta, aki elismerő szavait így fogalmazta meg: „Örömmel szolgál, hogy a születésnapját ünneplő egyesület egy új szintet varázsol e nagyszerű palettára, s mindnyájunkhoz közelebb hozza a kisgrafikát, és e művészeti ág kiemelkedő szegedi alkotóit.”

Az előszó dr. Soós Imre munkája. Írásában azt a folyamatoságot emeli ki, mely a változó évtizedekben – amikor vidéki csoportok egymásután szüntek meg – is biztosította a „megszakítás nélküli” múltat és jelent.

Angol és német nyelvű rezümével zárul a kötet.

(A Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület szegedi csoportjának jubileumi évkönyve 1961-2011. Kiadó: A KBK Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület szegedi csoportja, 2011. 64 p.)

Lenkey István

Hic liber mihi est (Ez a könyv az enyém)

Tudósok és tudományos intézetek exlibrisei
A Lengyel Tudományos Akadémia Könyvtára
Krakkói Metszettárának Első Exlibris Kiállítása (Krakkó 2010)

Krakkóban tudományos intézetek és tudósok exlibriseiből rendeztek kiállítást 2010-ben, remélhetőleg az elsőt majd több is követi. A kiállítás alkalmával színvonalas katalógust is kiadtak.

Részlet a katalógus előszavából: „*A könyv könyvekből születik*” – jelentette ki Umberto Eco. Hozzátehetjük, hogy könyvből született az exlibris is, amely ezután izgalmas önálló életbe kezdett. Húsz év sem telt el Gutenberg találmánya után, és 1470-ben megszületett az első ismert német exlibris, majd országok sora vette át ezt a szokást: Svájc (1498), Lengyelország (1516), Franciaország (1529)... A lengyel exlibris története hosszú és gazdag. A 14. századi kéziratok kódexek protoexlibriseitől (pl. címeres pergamen Biblia) a királyi udvar és számos tudós könyvtárában található superexlibrisektől ível a tulajdonképpeni exlibrisig, amely máig betölti a tulajdon megjelölésének szerepét. Európában már a XVI. század végén elterjedt, a nyomtatás és a grafikai technológiák fejlődése következtében...

Lengyelország sem maradt le, mind Krakkó, mind a lengyel exlibris történetében fellendülés volt. Haller műhelyében készült 1517-ben igaz, nem az első, de a második lengyel exlibris, amely Maciej Drzewicki primás könyveit jelölte...

A Lengyel Tudományos Akadémia (PAU i PAN) Tudományos Könyvtára Krakkói Metszettárának gyűjteményében két évvel ezelőttig 664 lap volt, ez mára közel 15 ezerre nőtt. Az adományozók: Lech Kokociński, majd Krzysztof Kmieć, Jerzy Napieracz, Zbigniew Osenkowski, Krzysztof Świtala, Czesław Woś, Andrzej Zamirowski voltak.

A kiállított lapok a lengyel exlibris utolsó száz évét ölelik át. A legrégebbi 1906-ból való: a Jagelló Könyvtár számára készítette Jan Bukowski (kat.sz.: 21). A legfrissebb 2010-ben készült: a kiállítás saját exlibrise Krzysztof Kmieć linóleum-metszete, amelynek egy beragasztott példánya is emeli a katalógus értékét.

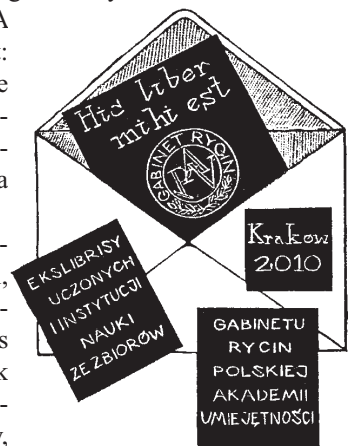
A mostani kiállítás szerkezete az exlibrisek tulajdonosai, tudományos, oktatási intézmények, nyilvános könyvtárak és maguk a tudós tulajdonosok köré szerveződött, szakterületenként, mint orvostudomány, biológia, műszaki tudományok stb.

Összesen 278 exlibris képviselte a lengyel tudományt és könyvkultúrát, de bemutatnak Lech Kokociński gyűjteményéből származó dúcokat és exlibris-irodalmat is.

Külön ki kell emelni néhány nevet, akik nemcsak tulajdonosok, hanem maguk is alkotó művészek illetve gyűjtők: Krzysztof Kmieć – gyógyszerész, Zygmunt Gontarz – vegyész, Zbigniew Józwick – botanikus, Bohdan Rutkowiak – állatorvos.

Közeledik a 2016. év, amelyet a gyűjtők szándéka szerint az 500 éve létező lengyel exlibrisnek szentelnek. Ez remélhetőleg alkalmat nyújt majd nagy kiállításokra, intézményes kiadványokra.

Semsey Ágnes

Krzysztof Kmieć linómetszete,
X3 (2010), 84×64